

verslag bijeenkomst
openingswebinar over bondgenootschap

datum
17 mei 2021

wanneer leren we het nu eens?

Stichting de Omslag organiseerde in nauwe samenwerking met de Vrijwilligersacademie Amsterdam de Week van de Participatie. De week werd geopend met een webinar over bondgenootschap. Wat is een bondgenoot precies en hoe kan deze ondersteuning bieden om participatie te bevorderen?

Zorgrelaties in het sociale domein zijn te vaak nog gericht op doelen behalen, controleren en meten. Er werd gesproken over de beweging naar werken vanuit de relatie, vanuit vertrouwen en gelijkwaardigheid.

Hoe zorgen wij er gezamenlijk voor dat er tegenmacht wordt geboden aan rechtlijnig rechtmatigheids- en doelmatigheidsdenken? Corine van de Burgt, directeur en bestuurder van Stichting De Omslag, leidt het thema bondgenootschap in. Het gaat erom te komen van afstandelijke controle naar vertrouwensrelaties.

De theorie rondom bondgenootschap biedt uitkomst. Martin Stam, voormalig Lector Outreach Work and Innovation en Astrid Philips, ervaringsdeskundige en kwartiermaker bij de Hogeschool van Amsterdam, gaan in gesprek en introduceren bondgenootschap.

Bondgenoten zijn mensen die het doelmatigheidsdenken los durven laten. Zij werken vanuit vertrouwen en gelijkwaardigheid. Het nadenken over bondgenootschappelijk werken is hard nodig. De kloof tussen overheid en burgers is actueel. Kijk maar naar de nota 'Ongehoord onrecht' over de Toeslagenaffaire. Dat leidde tot een demissionaire regering. Het ging over doorgeschoten rechtmatigheid ten koste van rechtvaardigheid.

Het kan geen kwaad om ook voor participatie hierop aandacht te richten. Juist ook omdat de gemeentelijke overheid met de decentralisaties van 2015 veel meer verantwoordelijkheid heeft gekregen voor bijvoorbeeld armoedebestrijding en achterstelling. En dat zonder de bijbehorende autonomie en doorzettingsmacht. Misschien is dat wel een voedingsbodem voor wantrouwen jegens de lokale overheid?

macht versus tegenmacht

Het werken vanuit macht, meetbaarheid en zeker weten is helaas nog steeds dominant in het sociale domein. Relationeel werken is allereerst kijken naar wat iemand zelf kan. Dat betekent dat je werkt vanuit een onzeker weten, want als je denkt dat je het al weet kom je daar nooit achter. Werken vanuit bondgenootschappen betekent vertrekken vanuit de ervaringen van de mensen die het betreft. Van onderaf samen zoeken naar oplossingen.

	rationeel werken	relationeel werken	
uniform	denk in doelgroepen cohorten, labels (gevaarlijk, hulpbehoevend)	denk vanuit mensen als sociale wezens en cultuurproducenten	pluriform
	focus op de zorgbehoefte van de klant (wat kan hij niet): zorg voor	focus op ontwikkelbehoefte van mensen (wat kunnen ze wel): zorg dat	
	zeker weten neem het zekere voor het onzekere (evidence based, kpi's)	onzeker weten reflecteer vanuit ervaringen, netwerken, aspiraties	
	verantwoord productgericht via wat meetbaar is in eenheden. Wat niet in cijfers te vangen is, is niet geldig	verantwoord procesgericht (vanuit een samenspel van krachten: schiet vooral aan je doelen voorbij)	
	werk van buitenaf bovenaf en (gefragmenteerd) specialistisch	werk van binnenuit onderaf en samen (BOS)	
	controleren	leren	

gelijkwaardigheid

Astrid Philips vertelt over de ondersteuning die zij ontving bij haar schuldenproblematiek. Er zijn veel goede beroepskrachten die vanuit de moederorganisatie snel doelen moeten behalen vanwege een beperkt aantal uren. “De maatschappelijk werker die mij hielp nam op dat moment haar eigen regie. Ze boog met mij mee en ging mijn drie zakken post sorteren, ze wist dat dat het best bij mij aansloot. Ze nam even mijn verantwoordelijkheid over. Ik voelde daardoor gelijkwaardigheid en kon door deze aanpak er uiteindelijk zelf uit komen.”

voorwaarden voor het slagen van bondgenootschappen

Vanuit deze ervaring werd besproken welke voorwaarden nodig zijn voor het slagen van bondgenootschappen. Het gaat om werken vanuit de relatie, gebaseerd op wederzijds vertrouwen, respect en op basis van wederkerigheid. Het betekent ook solidair zijn met de meest kwetsbare buurtgenoten.

“Een bondgenootschap is ook erkennen dat je iets niet kan. Rekening houden met elkaars kwetsbaarheden en soms daardoor even achterover leunen.”

Dat geldt zowel voor de formele (professionele) als informele (vrijwillige) ondersteuning. Binnen het welzijnswerk kunnen mensen de brug vormen naar de moeilijk bereikbare mensen. Het webinar werd afgesloten met aandacht voor het belang van de “vergemeenschappelijking” in buurten en wijken. Daarmee bedoelen we de verschuiving van particulier naar algemeen belang. Niet meer goed doen (charitas), niet meer juist doen (vanuit opgelegde regels en protocollen), maar samen doen!

gasten

Vervolgens ging men met verschillende tweetallen in gesprek over hun visie op en ervaring met het begrip bondgenootschap.

Vincent Burger, maatschappelijk werker bij Stichting MaDi en werkzaam in Buurtteam Amsterdam Zuidoost, en Patrick Theunissen, werkzaam als ervaringsdeskundige Buurtteam-medewerker, vertellen dat hun extra bagage hun inlevingsvermogen versterkt. Voor de buurtteams is samenwerking met bewonersinitiatieven, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen belangrijk. Denk ook aan het vormen van een tandem van ervaringsdeskundige en professional. “De toegevoegde waarde van ervaringskennis is dat mensen makkelijker hun kwetsbaarheid durven te tonen omdat er sprake is van wederkerigheid”, zegt Patrick.

welke condities hebben we nodig voor bondgenootschap?

Burcu Kirca is coördinator bij Samen aan de Slag, een coöperatie die zich inzet voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. “We hebben een manier ontwikkeld om bewoners naar werk te begeleiden in samenwerking met ervaringsdeskundigen in de wijk. Daarnaast vormen we een bondgenootschap met het WPI omdat wij de ondersteuning van klantmanagers overnemen. Wij gaan op zoek naar de krachten en talenten van Amsterdammers en de ervaringsdeskundigen waar wij mee werken kunnen deze buurtbewoners makkelijk bereiken.”

Yvonne Cornelisse is programmamanager sociaal domein in Amsterdam Nieuw-West en werkt samen met Samen aan de Slag. Zij vertelt dat bij de gemeente het besef aanwezig is dat het bereiken van mensen op de reguliere manier niet altijd effectief is. Het goed doen, rechtmatigheid, controleren is iets wat je als ambtenaar met je meedraagt. Samen doen, daar moet je mensen in opleiden. Ze zegt: “Dat zou veel meer een onderwerp moeten zijn in teams. Je moet dingen durven laten ontstaan, net zoals met de coöperatie waarmee wij samenwerken. Ik had geen goed beeld van Samen aan de slag, maar door het te laten gebeuren, is het geworden wat het nu is. Het is daarbij wel belangrijk om een werkwijze af te spreken en te evalueren hoe het gaat.” Yvonne geeft aan dat het voor haar werk ook van belang is om bondgenootschappen binnen de gemeente te zoeken en vinden. Zo kan zij het werken in co-creatie nog beter uitvoeren en uitdragen.

Willy Koperberg, participatiecoach, stadsdeel Zuid in De Pijp is betrokken bij WMO Actief in de wijk. Willy ziet mensen via Werk, Participatie en Inkomen (WPI) met sociaal maatschappelijke of GGZ-problemen. Ze zegt: “Samen kijken we naar de mogelijkheden. Een deel van mijn Amsterdammers zie ik in het Huis van de Wijk. Het is goed om een eerste stap te zetten op een plek waar allerlei dingen georganiseerd worden. Ik hou mijn bondgenootschap in de buurt vast door te zien dat iedereen uniek is, elke Amsterdammer. Ik word daardoor geprikkeld. Dat is mijn passie. Ik blijf naar nieuwe aansluitingen zoeken om de Amsterdammer te ondersteunen die een hulpvraag heeft.” Ze vervolgt: “Ik kijk eerst wat een klant nodig heeft. Dan sluit ik aan bij die behoefte. Dat kan een buurtteam zijn. Het is altijd zoeken naar hoe ik mijn ondersteuning het beste kan inrichten en mijn doel kan bereiken. Je bent met die klant ook een bondgenoot”.

Firoez Azarhoosh, kwartiermaker Weg met Armoede en Samen Vooruit: “Samen Vooruit is een bewonersbeweging. Bewoners kunnen zelf aangeven wat de prioriteiten zijn in de wijk. Er zijn vier prioriteiten vastgesteld: bestrijding armoede, duurzaamheid, klimaat en lokale democratie. Wij organiseren bewoners voor beleidsvorming. We hebben in iedere prioriteit verschillende bondgenoten. We proberen mensen die het kunnen naar de arbeidsmarkt toe te helpen. De opleiding voor vertrouwenspersoon is ontstaan om belangenbehartigers op te leiden. Ook bieden wij MBO-opleidingen en deelcertificaten. We willen geen verlengstuk worden van formele instellingen. Wij zijn belangenbehartigers en een bewonersbeweging, geen uitvoerende organisatie.”

afsluiting

Afsluitend wordt benoemd dat bondgenootschap samenhangt met nabijheid. Een beweging van zorgen voor mensen naar zorgen dát mensen weer over zichzelf de baas worden.

Het is van belang dat netwerken worden verbreed en ook op bestuurlijk niveau de processen van bondgenootschap worden ondersteund en verduurzaamd. Bondgenoten kunnen vanuit verschillende standpunten tot hun kracht komen. In de praktijk zijn we op de goede weg. De menselijke maat ofwel het werken vanuit de relatie is het systeem binnen gedrongen en er is gelukkig geen weg terug.

met dank aan

- Astrid Philips - ervaringsdeskundige, Kwartiermaker, werkzaam bij HVA
- Martin Stam – voormalig lector Outreach and Innovation
- Vincent Burger – maatschappelijk Werker bij Stichting MaDi en Buurtteam Amsterdam Zuidoost
- Patrick Theunissen – ervaringsdeskundig Buurtteammedewerker in Amsterdam Centrum
- Burcu Kirca – coördinator bij Samen aan de Slag
- Yvonne Cornelisse – programmamanager Sociaal Domein in Amsterdam Nieuw-West
- Willy Koperberg – participatiecoach, Stadsdeel Zuid en WMO-projecten
- Firoez Azarhoosh – kwartiermaker Weg met Armoede bij Samen Vooruit